

Hugo Raudsepast ja ta „Kompromissist“.

Vist mitte ühegi teise eesti kirjaniku puhul ei ole arvamused ja maitset nõnda lahku läinud kui Hugo Raudsepa, eriti ta lavateoste puhul. Ühede poolt on ta julgust ja avameelsust siunatud, teiste poolt aga tervitatud kui värskendavat tuulepuhangut teesklusumbses õhus. On ette heidetud koguni Raudsepale meelega laskumist laiema publiku maitsepinna, et lõigata sellega loorbereid. Sealjuures on aga vähe tähele pandud Hugo Raudseppa kui loovat kunstnikku, kui loovat näitekirjanikku. Sest hoolimata kõigest, hoolimata sellest, kas meile mõni Raudsepa teos meeldib või ei meeldi, peame tunnustama, et tal on kirjanikuna oma füsioloogiat ning see füsioloogiat on Raudsepa isikuga nõnda tihedasti seotud, et see moodustab endaette täiesti omapärase nähte. Raudsepp omal ajal oma „Mikumärdi“ tõttu rajas meie näitekirjanduses terve koolkonna. Kuid lähemalt kõiki ta järeleaimajaid vaadeldes, märkame kohe, et nad peagu viimseni kahvatavad oma meistri kõrval. Nad on võtnud oma eeskujult ainult selle puht välise, pinnalisema külje, suutmata siiski asjadesse ja elusse suhtuda sellise sügavamale küündiva filosoofilise läbinägevusega kui teeb seda Raudsepp. See tõendab jälle kord seda, et Raudsepp on omapärane nähe, et ta on väärtuslik kunstnik, kes ainult oma moodi huvitavalt oskab elu näha ja seda ka kujutada.

Raudsepa toodangus mängib pea kõikjal tähtsat osa bioloogiline eluvaatlus. Inimene ei huvita Raudseppa mitte niivõrd moraalse kui bioloogilise nähtena. Selle tõttu on Raudsepa tegelaste vahel tihti vahekordi ja arusaamisi, kus õilis inimlik moraal on nagu pea peale pöördud. Ning siit edasi — Raudseppa on hakatud koguni pidama mingiks moraali vastu võitlejaks. Lugu aga seisab tegelikult selles, et on tihtipeale hakatud autori vaimukat naljatlemistulevärki tõsiste asjadega võtma liig tõmp-tõsiselt ja puritaanlikult. Et Raudsepp eetilisi printsiipe õigegi kõrgelt hindab, seda näitab ta uusim teos „Kompromiss“, mille teater siin publiku ette toob. Et siin teose peategelane oma ees ootava isikliku õnne ohvriks toob peale pandud kohustustele, see ei ole tõendus millestki muust kui selle tegelase kõrgest eetilisest arusaamisest.

Kes ostab kvaliteeti ja 100 aasta jooksul tallele pandud kogemusi, valib õmblusmasina üle maailma tuntud SINGER-tagatismärgiga

Trükikoda „Estotrükk“ Tallinn, S. Karja 3. 1940.